



Styret i ØRLAND SPAREBANK
Postboks 40
7129 BREKSTAD

VAR REFERANSE
22/7435

DERES REFERANSE

DATO
01.06.2023

Tilsynsrapport - Ørland Sparebank

Tilsynsrapporten oppsummerer stedlig tilsyn i Ørland Sparebank ("banken") 20. - 21. september 2022. Tilsynet dekket bankens generelle virksomhetsstyring, samt eksponering og styring og kontroll med kredittrisiko, operasjonell risiko, likviditetsrisiko og markedsrisiko. Til grunn for tilsynsrapporten ligger Finanstilsynets foreløpige tilsynsrapport datert 25. november 2022 og styrets svar datert 1. februar 2023. Finanstilsynet har følgende merknader etter tilsynet:

1. OVERORDNET STYRING OG KONTROLL

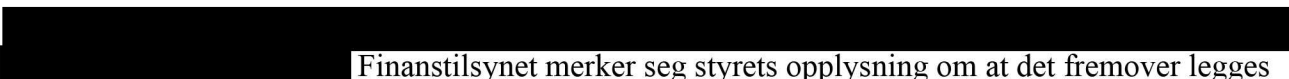
1.1. Strategiske valg og risikoappetitt

I foreløpig tilsynsrapport ba Finanstilsynet bankens styre om å kommentere bankens strategiplan og ambisiøse vekstmål. Finanstilsynet merker seg at styret i sitt svarbrev opplyser at bankens vekstambisjoner vil tas noe ned i forhold til budsjettert vekst, da markedet er noe mer utfordrende enn da strategiplanen ble vedtatt. Det opplyses videre at banken i sitt foreløpige budsjettforslag for 2023 har tatt innover seg markedsutviklingen og redusert sine årlige vekstmål til [REDACTED]

[REDACTED] *Finanstilsynet vil peke på at et årlig vekstmål på [REDACTED] innenfor bedriftssegmentet også må betraktes som et ambisiøst mål over tid.*

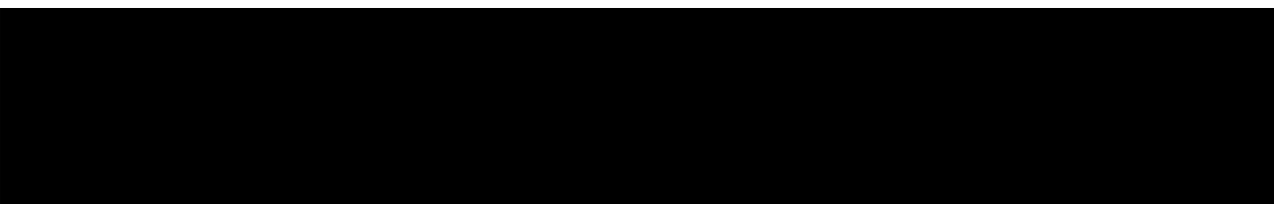
I den foreløpige tilsynsrapporten pekte Finanstilsynet på at styret åpner for vesentlig eksponering utenfor bankens geografiske kjerneområde [REDACTED]

[REDACTED] Finanstilsynet merket seg at banken i henhold til egen kredittpolicy kan yte lån og kreditter til lite komplekse bedriftskunder med virksomhet utenfor bankens primære geografiske virkeområde "dersom kunden er kjent for kontoførende bank/agent". Det fremgikk av kredittsakene at banken i stor grad lener seg på kredittvurderingene til [REDACTED]. Finanstilsynet reiste i foreløpig rapport spørsmål om bankens kredittvurderinger er tilstrekkelige ettersom banken i liten grad tar opp egne spørsmål og vurderinger i kredittsakene.



Finanstilsynet merker seg styrets opplysning om at det fremover legges opp til en tettere oppfølging av engasjementene. Gode kredittvurderinger og kunnskap om kunder og deres virksomhet og risiko er helt sentralt for en bank. Beslutninger om å innvilge kreditt eller delta i syndikat, herunder eventuell utvidelse eller refinansiering i slike, må bygge på en forsvarlig kredittvurdering.

Finanstilsynet minner om finansforetaksloven § 13-13 annet ledd der det heter at banken skal organisere behandlingen av kredittengasjementer slik at den som treffer avgjørelsen har tilstrekkelig grunnlag for å bedømme kredittrisikoen, og slik at saksgangen og grunnlaget for avgjørelsen kan dokumenteres. Kredittvurdering er å anse som kjernevirksomhet for en bank, og kan ikke overlates til andre, jf. finansforetaksloven § 13-4. Finanstilsynet legger til grunn at styret påser at banken innretter virksomheten i tråd med lovens krav.



Finanstilsynet er kritisk til at banken, med begrensede ressurser både på person- og systemsiden, øker sin risikoappetitt mot BM langt utenfor sitt geografiske kjerneområde, jf. finansforetaksloven § 13-5. *Finanstilsynet ber styret i Ørland Sparebank på ny vurdere satsningen på utlån til BM-området utenfor Trøndelags-regionen.*

1.2. Kapitalforhold

I foreløpig rapport pekte Finanstilsynet på at bankens kapitaldekning var vesentlig svekket de siste 18 månedene og at en fortsatt høy utlånsvekst vil tære på bankens, til nå, relativt gode soliditet. Finanstilsynet viste også at risikobildet i makroøkonomien har økt usikkerheten betydelig, at økt inflasjon og økte renter vil belaste økonomien til både husholdninger og bedrifter, og at eiendomsbransjen, som representerer en betydelig andel av bankens samlede BM-finansiering, vil kunne være særlig utsatt ved økninger i renten. Finanstilsynet vurderte at bankens egen vurdering av risiko og kapitalbehov (ICAAP) ikke i tilstrekkelig grad tar høyde for den planlagte utlånsveksten eller risikoen som følger av [redacted] og understreket betydningen av at banken opprettholder god soliditet. Finanstilsynet varslet pålegg om et forhøyet pilar 2-krav, tilsvarende 3,1 prosent av beregningsgrunnlaget i pilar 1, som følge av blant annet svakheter knyttet til styring og kontroll, bankens kredittpraksis og risikotaking utenfor bankens

kjerneområde. Finanstilsynet ba dessuten banken gjennomgå porteføljen og sikre riktig bruk av risikovekter.

Det noteres at banken har gjennomgått engasjementsporteføljen sammen med valgt revisor for å kvalitetssikre riktig bruk av risikovekting ved bankens innrapportering av kapitaldekning.

Finanstilsynet mottok 28. april 2023 oppdatert ICAAP for perioden 2023-2025. I revidert ICAAP har banken vurdert risiko og kapitalbehov knyttet til blant annet [REDACTED]

[REDACTED] Flere av Finanstilsynets merknader fra tilsynet er kommentert og vurdert i ICAAP.

Finanstilsynet har vurdert behovet for å gi banken pålegg om høyere kapitalkrav i lys av styrets svar, samt oppdatert risiko- og kapitalbehovsvurdering mottatt 28. april 2023. Finanstilsynet opprettholder vurderingen av at Ørland Sparebank har behov for et forhøyet kapitalkrav som gjelder inntil Finanstilsynet fastsetter vedtak om pilar 2-krav. For nærmere omtale og begrunnelse av kravet vises det til punkt 6 nedenfor.

[REDACTED] Det fremgår av siste ICAAP at banken, basert på egne prognoser for ansvarlig kapital, vil ha en kapitalkravsmargin på 1,1 prosent til kravet for ansvarlig kapital i 2025.¹ I prognosen er det ikke lagt til grunn emisjon av egenkapital, fondsobligasjonskapital, eller ansvarlig lån. Finanstilsynet merker seg imidlertid at styret planlegger en utbyttegrad på 80 prosent de neste tre årene.

1.3. Organisatoriske forhold

Finanstilsynet noterer opplysningene i styrets svarbrev om at bankens internadvokat har tiltrådd rollen som compliance-ansvarlig fra 1. januar 2023, at depotfunksjonen i november 2022 ble flyttet til Lokalbankselskapet i Trondheim, og at banken vil vurdere å øke kapasiteten for risikostyringsfunksjonen i løpet av 2023. Finanstilsynet ble videre i mai 2023 informert om at banken vil ansette en ny Risk Manager i full stilling og med det styrke kapasiteten til risikostyringsfunksjonen i banken.

1.4. Krav til styret og ledelsen

Finanstilsynet mottok i mars 2023 styrets siste egenevaluering og noterer at styret tar sikte på opplæring gjennom 2023, med fokus på risiko, forretningsmodell og governance. Finanstilsynet påpekte i foreløpig rapport at styrets protokoller fremstår som knappe og overordnede, og at beslutningsgrunnlaget til styret i enkelte saker kan virke tynt. Finanstilsynet noterer fra styrets

¹ Forutsatt varslede økninger i bufferkrav og et pilar 2-krav på 3,1 prosent.

svarbrev at banken har foretatt endringer i styreprotokollene, slik at disse fremover vil inneholde betydelig mer informasjon.

Finanstilsynet påpekte videre at styret bør behandle valgt revisors nummererte brev som er stilet til styret og besvare disse der det er relevant. Finanstilsynet noterer at banken vil behandle og besvare nummererte brev, og at styret vil påse at eventuelle anmerkninger fra valgt revisor blir fulgt opp og besvart.

Finanstilsynet pekte i foreløpig tilsynsrapport på at banksjef og styreleder i enkelte tilfeller alene hadde godkjent kredittsaker utenfor banksjef sin fullmakt i forkant av styremøter, og at styret som kollegium først hadde fått referert beslutningen i etterkant. Finanstilsynet merker seg at styret i svarbrevet gir uttrykk for at det er uheldig at styreleder og banksjef har godkjent kredittsaker før styrebehandling, at praksis nå er endret, og at slike kredittsaker nå blir behandlet av styret som et kollegium. *Finanstilsynet understreker at saker som krever styrets behandling må behandles i styret som kollegium, jf. allmennaksjeloven kapittel 6, jf. finansforetaksloven § 8-7 andre ledd.*

1.5. Internkontroll

Finanstilsynet pekte i foreløpig tilsynsrapport på at det var andrelinjefunksjonen som på vegne av banksjef hadde utarbeidet internkontrollrapporten til styret for året 2021. Det ble presisert at det er banksjef og førstelinjen som skal utarbeide denne årlige rapporten til styret. Finanstilsynet noterer fra svarbrevet at styret vil be administrasjonen om å endre rutinene og utarbeide bedre prosesser for rapportering og kontroll i forbindelse med den årlige internkontrollrapporteringen til styret.

1.6. Rapportering om risiko og etterlevelse

Finanstilsynet pekte i foreløpig tilsynsrapport på at det gjennom de siste kvartalene var påpekt relativt mange ulike interne rammebrudd i risikorapportene, og at det ved eventuelle brudd på rammer burde fremgå av risikorapporten hva som er årsaken til bruddet og hvilke reparerende tiltak som foreslås iverksatt. Også i de kvartalsvise compliance-rapportene var det gjentakende påpekninger knyttet til blant annet [REDACTED]. Finanstilsynet har merket seg fra svarbrevet at styret ser at det i forbindelse med gjennomgang av de kvartalsvise compliance- og risikorapporter har vært for svak oppfølging. Styret opplyser at merknader har vært diskutert i styremøtene, men at dette ikke kommer godt nok fram i protokollene. *Finanstilsynet legger til grunn at styret påser at påpekte forhold i andrelinje-rapporteringen får adekvat oppfølging.*

Finanstilsynet påpekte også at ett av bankens engasjementer hadde overskredet bankens ramme for største eksponering mot en enkelt motpart, uten at dette verken var bemerket i kredittsaken eller fanget opp av bankens kontrollsystemer. Finanstilsynet noterer at styret er enig i at den interne rammen for store engasjementer ble overskredet når det gjaldt [REDACTED] at dette burde vært opplyst i den konkrete kredittsaken og fanget opp av bankens internkontroll. *Finanstilsynet vil understreke betydningen av at det gjennomføres en løpende og systematisk internkontroll i banken.*

2. KREDITTRISIKO

2.1. Vurdering av bankens kredittrisikoivå

2.1.1. Eksposering, porteføljeutvikling og porteføljesammensetning

Finanstilsynet viste i foreløpig tilsynsrapport til at bankens utlånsvekst er høy, spesielt på BM, noe som erfaringsmessig øker risikoen for høyere utlånstap frem i tid. I toårsperioden 2021 til 2022 hadde banken en utlånsvekst på bedriftsmarkedet på over 60 prosent.

Finanstilsynet viste i foreløpig tilsynsrapport til at banken har stor eksposering knyttet til lånesyndikater og at en stor andel er syndikater hvor kundene er hjemmehørende

Se videre omtale under punkt 2.1.5.

2.1.2. Porteføljekvalitet

Finanstilsynet pekte i foreløpig tilsynsrapport

Andelen engasjementer med høy risikoklasse målt etter bankens eget risikoklassifiserings-system utgjorde ved utgangen av andre kvartal 2022. Finanstilsynet viste til at det har vært gode konjunkturer og stilte spørsmål om rammen og bankens kredittpraksis er innenfor bankens risikoappetitt. Finanstilsynet registrerer av svarbrevet at styret

Finanstilsynet påpekte også at banken har en høy andel misligholdte lån ("NPL") på BM. Finanstilsynet merker seg at banken arbeider med disse engasjementene for å få til en bedring. Det ble i foreløpig tilsynsrapport vist til at banken ikke har merket engasjementer med betalingslettelser (forbearance) hverken på BM eller PM, og at banken heller ikke hadde innrapportert betalingslettelser til Finanstilsynet da tilsynet ble gjennomført. Finanstilsynet merker seg av svarbrevet at lån med betalingslettelser vil bli fulgt opp for å sikre en korrekt praksis og etterlevelse fremover og at kredittsjef vil rapportere betalingslettelser til styret. Finanstilsynet viser til punkt 2.2.9.

Finanstilsynet bemerker at volum i trinn 2 på BM økte fra 21,4 prosent ved årsslutt 2021 til 33,1 prosent per 2. kvartal 2022. Tilsvarende volum økte videre til 40,3 prosent per 3. kvartal 2022, og ble så redusert til 31,0 prosent ved utgangen av 2022. Finanstilsynet bemerker også i foreløpig tilsynsrapport at andel PM-lån i risikogruppen *lav risiko* er redusert fra utgangen av 2021 til utgangen av 2. kvartal 2022. Finanstilsynet noterer av svarbrevet at andel PM-lån i risikogruppe *lav risiko* utviklet seg positivt i 2. halvår 2022.

2.1.3. Tapsavsetningsgrad²

Bankens samlede tapsavsetninger ved utgangen av 2. kvartal 2022 utgjorde 31,1 millioner kroner, som tilsvarte 0,9 prosent av brutto utlån. Ved utgangen av 2022 var tapsavsetningsgraden redusert til 0,6 prosent av brutto utlån. På BM var tapsavsetningsgraden i trinn 1 på 0,7 prosent ved utgangen av 2. kvartal 2022, omtrent uendret fra årsslutt 2021. Tapsavsetningsgraden i trinn 2 var 2,4 prosent, en reduksjon fra 5,8 prosent per utgangen av 2021. Tapsavsetningsgraden i trinn 3 var 21,1 prosent.

² Beregnet basert på regnskapsførte tall i avlagte regnskaper.

Ved årsslutt 2022 var tapsavsetningsgraden på BM redusert med 0,45 prosentpoeng til 0,25 prosent i trinn 1 og med 1,6 prosentpoeng til 0,81 prosent i trinn 2. Tapsavsetningsgraden i trinn 3 på BM økte med 1,9 prosentpoeng til 23,0 prosent.

2.1.4. Enkeltengasjementer

Finanstilsynet viste i foreløpig tilsynsrapport blant annet til at det er vanskelig å få god oversikt over engasjementet, herunder at det ikke fremkommer hvilke vurderinger banken har lagt til grunn ved beregning av tapsavsetningen.

Finanstilsynet noterer at banken også per årsslutt 2022 kun har benyttet ett scenario i tapsvurderingen i form av forutsatt sikkerhetsverdi, med en liten margin, og at det ikke er foretatt neddiskontering. Finanstilsynet opprettholder sin vurdering fra foreløpig tilsynsrapport om at tapsberegningen iht. IFRS 9 skal reflektere et sannsynlighetsvektet beløp og forventer at banken ved måling av forventet kredittap legger til grunn mer enn ett utfall. Tapsvurderingen skal dokumenteres.

Videre ba Finanstilsynet om en oppdatering på engasjementet og om bankens begrunnelse for at lånet ikke har vært merket med betalingslettelser.

[REDACTED]

[REDACTED]

Finanstilsynet minner om at definisjonen og kravet til rapportering av betalingslettelser følger av CRR/CRDIV-forskriften som gjennomfører forordningen 2015/227.³ Det er her beskrevet flere kriterier som medfører krav om merking av betalingslettelser. Dette inkluderer innvilgelse av tilleggskreditter og innvilgelse av forlengelse av gjenværende løpetid til selskaper som har, eller forventes å ha, problemer med å møte sine finansielle forpliktelser, jf. punkt 2.2.9.

Finanstilsynet vurderer at engasjementet burde vært merket med betalingslettelser. Det fremkommer at selskapet har hatt finansielle problemer med presset likviditet over lengre tid.

[REDACTED] Gjentatte behov og forespørsler om økte kreditt- og garantirammer, og gjentatte forlengelser av resterende løpetid, er eksempler på signaler som skal medføre merking med betalingslettelser. Finanstilsynet forventer at banken foretar en gjennomgang av utlånsporteføljen og sikrer at kundeporteføljen er riktig merket med betalingslettelser og klassifiseres i korrekt trinn jf. IFRS 9. *Finanstilsynet ber styret opplyse om status for engasjementet, trinnplassering etter IFRS 9 og siste tapsvurderinger.*

2.1.5 Oppsummering – kredittrisikonivå

Høy vekst øker etter Finanstilsynets vurdering sannsynligheten for en tiltagende kredittrisiko i bankens utlånsporteføljer. Finanstilsynet stilte i foreløpig tilsynsrapport spørsmål om styret gjennom sin rammesetting knyttet til syndikater og høy risikoklasse BM, samt faktisk utnyttelse av rammer, har åpnet for vesentlig høyere risiko enn bankens styrefastsatte, [REDACTED] risikotoleranse. Bedriftsporteføljen hadde per 2. kvartal 2022 en stor andel høyrisiko-engasjementer, herunder høy andel mislighold, og tapsavsetningsgraden i trinn 3 var lav. Bankens hadde per 2. kvartal 2022 ikke startet merking av lån med betalingslettelser.

Finanstilsynet merker seg av svarbrevet at styret mener å ha foretatt vurderinger som tilsier at bankens tapsavsetninger gir en konservativ vurdering av forventet tap. Styret viser også til at [REDACTED] og at bankens vekstambisjoner reduseres.

Finanstilsynet merker seg at styret vil vurdere definisjonen av risikotoleranse ved neste revidering av kredittpolicy.

Finanstilsynet registrerer at bankens samlede tapsavsetningsgrad er omtrent på nivå med sammenliknbare banker og at tapsavsetningsgraden i trinn 3 er økt ved utgangen av 2022. Finanstilsynet bemerker imidlertid at banken har hatt en utlånsvekst på over 60 prosent i bedriftsmarkedet i toårsperioden 2021-2022. Basert på bankens høye utlånsvekst, ramme for andel

³ CRR artikkel 47b.

høyrisikoengasjementer og faktiske eksponeringer med høy risiko, opprettholder Finanstilsynet sin vurdering om at bankens kredittrisiko er høyere enn bankens styrefastsatte risikotoleranse.

2.2. Styring og kontroll av kredittrisiko

2.2.1. Kredittpolicy

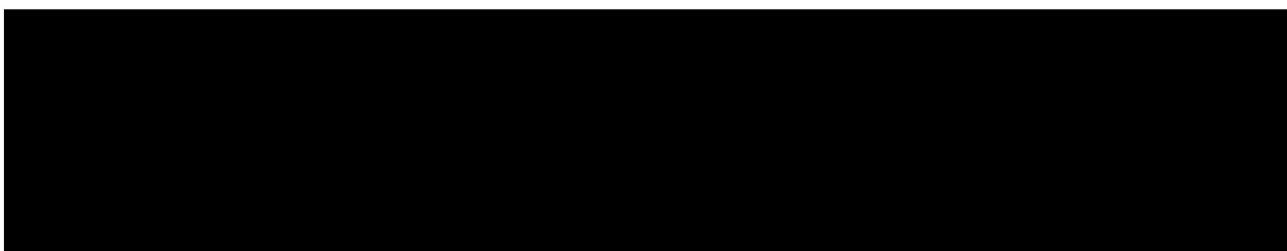
Finanstilsynet stilte i foreløpig tilsynsrapport spørsmål ved om ovennevnte toleransebeskrivelse er tydelig nok og ba styret tydeliggjøre toleransebeskrivelsen, herunder få frem sammenhengen med den overordnede strategien. Finanstilsynet merker seg at styret tar Finanstilsynets bemerkninger til etterretning og vil hensynta disse ved neste revidering av bankens kredittpolicy.

2.2.2. Rammer for porteføljesammensetning og porteføljekvalitet

Det følger av CRR/CRD IV-forskriften § 35 første ledd at styret skal godkjenne og regelmessig vurdere retningslinjer for å påta foretaket risikoer og for å identifisere, styre, overvåke og kontrollere risikoer som foretaket er eller kan bli eksponert for, herunder risikoer knyttet til makroøkonomiske forhold. Styret skal sikre seg tilgang til risikoinformasjon og fastsette omfang, format og frekvens på rapporteringen. Videre fremgår det av § 36 annet ledd at foretakets kredittportefølje skal diversifiseres i samsvar med foretakets markedsmålsetning og overordnede kredittstrategi.

I den foreløpige rapporten reiste Finanstilsynet spørsmål om styret, i lys av bankens strategiske tilnærming med bred geografisk distribusjon av lån til både PM- og BM-kunder, bør vurdere å begrense risikoeksponeringen gjennom rammesetting. Finanstilsynet noterer at styret vil vurdere om det kan være hensiktsmessig med en ramme for låneengasjementer utenfor bankens definerte primære markedsområde på BM, og viser til punkt 1.1.

Videre merker Finanstilsynet seg at banken anser hele landet som sitt markedsområde innen PM og at styret derfor ikke ser behov for egne rammer for utlån til personkunder utenfor bankens geografiske kjerneområde, men at styret vil vurdere en presisering knyttet til dette ved neste revidering av kredittpolicy. Finanstilsynet opprettholder vurderingen av at innvilgning av lån til kunder over hele landet innebærer risiko for negativ seleksjon.



Per 2. kvartal 2022 utgjorde vektet

PD på BM 2,6 prosent.

⁴ Fra 1. juni 2022 skal store engasjementer beregnes i forhold til kjernekapital jf. CRR art. 395. For Ørland Sparebank samsvarte kjernekapital med ansvarlig kapital per 30. juni 2022.

Ifølge kredittpolicy skal andel høy risiko innen BM-porteføljen maksimalt utgjøre [REDACTED]. Rammeutnyttelsen skal måles ut fra innvilget engasjement ekskludert overførte beløp til boligkreditselskap. På spørsmål ble det under tilsynet også opplyst at høy risiko omfatter risikoklasse 9, 10 og 11 (mislighold) og at andelen skal måles mot total BM-eksponering. Finanstilsynet ba i foreløpig tilsynsrapport om at rammen oppdateres og defineres tydelig i kredittpolicy. Finanstilsynet merker seg av svarbrevet at styret ved revidering av kredittpolicy vil tydeliggjøre at høy risiko omfatter risikoklasse 9, 10 og 11 og at andelen skal måles mot total BM-eksponering. *Finanstilsynet legger til grunn at policydokumenter og retningslinjer oppdateres.*

2.2.3. Bevilgningskriterier og -fullmakter

Etter CRR/CRDIV-forskriften § 36 skal retningslinjene for foretakets kredittgivning være basert på forsvarlige og klart definerte kriterier og omfatte prosedyrer for bevilgning av kreditt. Finanstilsynet pekte i foreløpig tilsynsrapport på at bankens kreditthåndbok angir få kriterier på BM utover krav til egenkapital på [REDACTED] og at krav til egenkapital skal veie tungt. Kravet til egenkapital kan ifølge kreditthåndboken fravikes hvis debitor er tilstrekkelig solid. Finanstilsynet vurderer at kravet til egenkapital normalt skal være på plass i forkant av at lånet utbetales, at eventuelle avvik fra kravet bør vurderes og dokumenteres særskilt og saken bør løftes til det nivået som har besluttet kravet. Finanstilsynet merker seg at styret ved neste revidering av kreditthåndbok vil påse at nevnte egenkapitalkrav utdypes, at avvik bør vurderes og dokumenteres særskilt, og at beslutningsnivå i slike tilfeller skal løftes ett nivå.

Finanstilsynet pekte i foreløpig tilsynsrapport på at banken, til tross for at finansiering av eiendom utgjør det største segmentet på BM [REDACTED]. Finanstilsynet noterer av svarbrevet at dette inngår i bankens gjeldende praksis ved vurdering av risiko tilknyttet finansiering av eiendomsprosjekter, men at styret er enig i at nevnte krav bør innarbeides i kreditthåndboken og at styret vil be administrasjonen om at dette blir gjort ved neste revidering. *Finanstilsynet legger til grunn at styret påser at bevilgningskriteriene er tilstrekkelig tydelige, og påser at kriteriene blir vektlagt i kredittvurderingene.*

Finansforetak bør ha etablert et fullmakts- og beslutningssystem som er tydelig og som samsvarer med foretakets risikoappetitt, kredittrammer og forretningsmodell, jf. EBA/GL/202/06 kap. 4.4. Finanstilsynet påpekte at det er uklart hvorvidt administrerende banksjef og assisterende banksjef kan innvilge engasjementer inntil fullmaktsgrensen hver for seg eller til sammen. Finanstilsynet noterer av svarbrevet at fullmakten gjelder hver for seg og at dette vil klargjøres ved neste revidering av bevilgningsfullmaktene. Samtidig vil det også klargjøres hvem som har myndighet til å ettergi gjeld og konstatere tap.

2.2.4. Etterlevelse av utlånsforskriften

Det følger av utlånsforskriften § 5 at banken ikke skal yte lån til dersom kunden ikke vil ha tilstrekkelige midler til å dekke normale utgifter til livsopphold, forutsatt en gitt renteøkning, og at vurderingen av betjeningsevne skal være basert på alle relevante inntekter og utgifter. I rundskriv 1/2021 om utlånspraksis for boliglån og forbrukslån punkt 4 fremgår det at, dersom utgifter til livsopphold er basert på SIFO-satser, må foretaket inkludere et tillegg utover SIFO-budsjettet som er tilstrekkelig til å ta hensyn til relevante utgiftstyper som ikke ligger inne i referansebudsjettet.

Finanstilsynet påpekte i foreløpig tilsynsrapport at det først og fremst er stabile og varige inntekter som bør legges til grunn i vurdering av kundens betjeningsevne. Banken har kriterier i kreditthåndboken som tar høyde for fremtidig bortfall av inntekter, men i enkelte kredittsaker har banken lagt til grunn at kunden har høye inntekter (eksempelvis utbytte og økt lønn) uten at kunden har dokumentert at inntekten er stabil over tid. Finanstilsynet noterer at styret deler Finanstilsynets syn på viktigheten av stabile inntekter, og legger til grunn at styret påser at nødvendige presiseringer inntas i kreditthåndboken.

Det fremgår av bankens kredittretningslinjer at sjablongmessig fastsatte utgifter til livsopphold (SIFO-satser) skal økes ved behov, og at satsene ikke skal nedjusteres. Det åpnes det likevel for nedjustering av SIFO-satser i kreditthåndboken (punkt 2.5.1). Finanstilsynet ba styret påse at det er samsvar mellom bankens ulike retningslinjer, og noterer at styret vil påse at kreditthåndboken blir endret.

Finanstilsynet merket seg i foreløpig tilsynsrapport at saksbehandler i enkelte kredittsaker også har nedjustert standardsatsene banken benytter for kundens bokostnader, og pekte på at slik nedjustering av sjablongsatser kan medføre at kundens utgifter undervurderes. Finanstilsynet noterer fra tilsvaret at styret er enig.

Ettersom banken i stor grad vurderer kundens kostnader med utgangspunkt i sjablongsatser, reiste Finanstilsynet i foreløpig tilsynsrapport spørsmål om banken burde innarbeidet en likviditetsbuffer i betjeningsevneberegningen. Finanstilsynet registrerer at styret "vurderer minimumskravet som sammenfaller med utlånsforskriften å være tilstrekkelig ved beregning av betjeningsevne". Finanstilsynet peker på at bankens praksis beskrevet i avsnittene over kan skape tvil om nøyaktigheten av inntekter og utgifter som legges til grunn i kredittvurderingene. Finanstilsynet peker også på at SIFO-modellen sist er oppdatert i august 2022 og at prisnivået på varer og tjenester har økt betraktelig det siste året. Utgifter som ikke omfattes av SIFO-modellen (eksempelvis bolig, feriereiser, gaver, forsikring og helsetjenester) kan også variere betydelig fra kunde til kunde. *Ved utstrakt bruk av sjablongsatser, og en praksis som tillater nedjustering av disse, bør banken utvise særlig aktsomhet for å ikke å undervurdere kundens betjeningsevne.*

2.2.5. ESG-risiko (risiko knyttet til bærekraft)

Finanstilsynet viste i foreløpig tilsynsrapport til at klimarisiko er omtalt i kredittpolicy og at banken har utarbeidet retningslinjer for vurdering av klimarisiko, som skal inngå som en fast del i bankens risikostyring og kredittvurdering på BM. Innenfor PM vil banken avvente senere IT-leveranser. Finanstilsynet påpekte at gjennomgangen av enkeltsaker under tilsynet viste at miljø- og klimarisiko i begrenset grad er inkludert i kredittvurderingene. Styret erkjenner at dokumentasjonen av foretatte bærekraftsvurderinger har vært mangelfull. *Finanstilsynet forventer at banken foretar en selvstendig vurdering av både overgangsrisiko og fysisk risiko som en del av sin kredittrisikovurdering. Finanstilsynet merker seg styrets svar om at banken gjennom bruk av nye støttesystemer vil inkludere ESG-vurderinger i bankens kredittsaker mer systematisk.*

Finanstilsynet viser ellers til rundskriv 3/2022 og minner om at Finanstilsynet forventer at foretak også vurderer risiko og kapitalbehov knyttet til ESG-faktorer i foretakets forretningsmodell og strategi, samt under de øvrige risikoområdene operasjonell risiko, likviditetsrisiko og markedsrisiko.

2.2.6. Beslutningsgrunnlag

Banken skal organisere behandlingen av kredittengasjementer slik at den som treffer avgjørelsen har tilstrekkelig grunnlag for å bedømme kredittrisikoen, og slik at saksgangen og grunnlaget for avgjørelsen kan dokumenteres. jf. finansforetaksloven § 13-13 annet ledd. Finanstilsynet pekte i foreløpig tilsynsrapport på at banken bør forbedre kvaliteten i kredittvurderingene med tanke på betjeningsevne, vurdering av sikkerheter og risikovurderinger. Finanstilsynet viste også til at generell lokalkunnskap ikke erstatter dokumenterte, faktabaserte og kritiske analyser. Finanstilsynet registrerer at banken erkjenner at den bør bruke mer ressurser på kritiske analyser og at banken i større grad vil utfordre kunder med hensyn til prognoser og forventninger. Finanstilsynet noterer videre at banken vil etablere en bedre kultur, rutine og organisering.

Finanstilsynet understreket viktigheten av at kredittnotatene utgjør selvstendige vurderingsgrunnlag med helhetlig fremstilling av risikomomentene i den enkelte sak og ba styret tydeliggjøre kravene til kredittnotatene for bedriftskunder, for eksempel ved å utforme saksmaler. Vurdering av risiko for hvitvasking og klimarisiko bør inngå i saksmalen. *Finanstilsynet legger til grunn at styret påser at kravene til kredittnotater tydeliggjøres og at det foretas mer systematisk bruk av sensitivitets-analyser mv. for bedriftskunder.*

2.2.7. Risikoklassifisering – ny PD modell

Det fremgår av finansforetaksloven § 13-13 første ledd at et finansforetak minst en gang i året skal risikoklassifisere kredittengasjementer og andre engasjementer etter retningslinjer fastsatt av styret.

Bankene i Lokalbank-alliansen gikk over til nye PD-modeller fra 25. oktober 2021. Alliansen har levert egne estimer for input. PD-/risikoklassifiseringsmodellen for BM er bygget på et samlet datagrunnlag for bankene i alliansen, slik at det vil kunne være forskjell mellom bankene mht. hvor godt modellen treffer. Modellene har blitt kalibrert mot observerte tap i alliansen basert på datagrunnlag fra september 2019 til april 2021, og på denne bakgrunn ble det besluttet justeringsfaktorer. Det fremgår av oversendt dokumentasjon at det har blitt gjennomført en uavhengig kontroll⁵ av input-parameterne hvor det er konkludert med at det ikke er avdekket forhold som tyder på at kalibreringen medfører systematisk skjevhet i estimatene til tross for at det er en risiko for at kalibreringen ikke er like representativ for enkelte banker og/eller risikoklasser.

Finanstilsynet viste til at det i rapport etter uavhengig kontroll ble påpekt at overgang til nye modeller kan medføre at man observerer endring i PD sammenlignet med opprinnelig innregnet PD som ikke gjenspeiler endring i kredittisiko.

Finanstilsynet noterer at styret har bedt administrasjonen om en gjennomgang av risikoklassifiseringsmodellene ved fremleggelse av resultat fra årlig validering av risikomodellene. *Finanstilsynet forventer at styret er kjent med sentrale egenskaper, forutsetninger*

⁵ Deloitte har på vegne av Lokalbank-alliansen gjennomført uavhengig kontroll av IFRS modellrammeverk for tapsavsetninger.

og metodemessige svakheter i bankens modeller for beregning av forventet tap, og vurderer nødvendige tilpasninger for det tilfellet modellene ikke er dekkende. Finanstilsynet forventer i den sammenheng også at styret vurderer tilpasninger i lys av at bankens portefølje avviker fra grunnlaget for den eksternt utviklede modellen.

2.2.8. Overvåking av porteføljekvalitet og identifisering av problemengasjement

Foretaket skal etter CRR/CRD IV-forskriften § 36 ha retningslinjer og rutiner for styring og kontroll av kreditt- og konsentrasjonsrisiko, herunder for identifisering og håndtering av problemengasjement.

Iht. kredittpolicy skal bankens 20 største kunder gjennomgå minst årlig med mindre ny lånesak har vært behandlet i løpet av de siste 12 måneder. Finanstilsynet mottok en rekke kredittsaker på BM i forbindelse med tilsynet uten at det kom tydelig frem hvorvidt det faktisk var den årlige gjennomgangen eller ei. Finanstilsynet merker seg at styret vil påse at rutinene endres for å tydeliggjøre at årlig engasjementsfornyelse faktisk er foretatt og at resultatet av gjennomgangen av de 20 engasjementene blir presentert for styret. Finanstilsynet påpekte videre at det ikke fremgår hvorvidt PM-engasjementer over en viss størrelse skal gjennomgå årlig. Finanstilsynet noterer fra styrets tilsvarende at banken vil vurdere hvorvidt store PM-engasjementer også skal gjennomgå årlig.

Banken har etablert et misligholdsutvalg som har tett oppfølging av misligholdte engasjementer samt engasjementer som står i fare for å gå i mislighold, og som skal utarbeide handlingsplaner. Finanstilsynet så imidlertid ikke spor av slik gjennomgang og handlingsplaner i gjennomgangen av enkeltengasjementer. Finanstilsynet merker seg av svarbrevet at misligholdsutvalget utarbeider et kortfattet referat, men at styret vil be administrasjonen utarbeide tydeligere handlingsplaner for disse engasjementene.

2.2.9. Verdsettelse

Retningslinjer

Det fremgår av finansforetaksloven § 13-5 første ledd annet punktum at foretaket skal ha hensiktsmessige retningslinjer og rutiner for å identifisere, styre, overvåke og rapportere risiko foretaket er, eller kan bli, eksponert for. Den europeiske tilsynsmyndigheten publiserte 29. mai 2020 retningslinjer⁶ for innvilgning og overvåking av lån som ble gjort gjeldende i Norge fra 1. januar 2022.

Styrets retningslinjer for avsetning til tap på utlån, betalingslettelser og identifisering av misligholdte engasjementer er alle basert på Lokalbank-mal. Førstnevnte ble styrefastsatt 22. august 2022 og de to sistnevnte ble styregodkjent 14. september 2022. Finanstilsynet viste i foreløpig tilsynsrapport til at banken i lengre tid har manglet oppdaterte retningslinjer innenfor kredittområdet. Finanstilsynet merker seg at styret vil påse at retningslinjene etterleves.

Finanstilsynet påpeker at det er styrets ansvar å påse at banken har oppdaterte retningslinjer, gjennomfører nødvendige systemendringer og kontroller av at relevante oppfølgingstiltak blir gjennomført i god tid før nytt regelverk trer i kraft.

⁶ EBA/GL/2020/06.

Finanstilsynet legger til grunn at informasjon i prinsippnoter mv. i årsregnskapet 2021 om makrojusteringer mv. også inntas i bankens tapsretningslinjer.

Nærmere om vesentlig økning i kredittrisiko, betalingslettelser og misligholdsmerkede/kredittforringede utlån

Banken bekreftet under tilsynet at den hittil ikke har innrapportert betalingslettelser til Finanstilsynet, til tross for at den også før nåværende retningslinjer ble fastsatt, har hatt retningslinjer og kriterier for merking av betalingslettelser. Banken erkjente at den har hatt kredittsaker hvor kriteriene er oppfylt. Finanstilsynet understreket i foreløpig tilsynsrapport at korrekt merking og behandling av betalingslettelser er viktig for å avdekke svekkelser i porteføljekvalitet og bidra til korrekt tapsavsetningsnivå. Finanstilsynet understreket at klassifisering av lån med betalingslettelser som trinn 2 eller trinn 3 avhenger av den konkrete situasjonen, blant annet må det vurderes om tilleggskreditter er en indikasjon på betalingslettelser. Finanstilsynet peker i den forbindelse på at hvis lettelsene innvilges på grunn av at låntaker har finansielle vanskeligheter og banken ellers ikke ville ha gitt disse lettelsene, oppfyller utlånet definisjonen på kredittforringet utlån som skal overføres til trinn 3. Finanstilsynet merker seg at styret vil påse at bankens retningslinjer for betalingslettelser blir etterlevd, og at merkede betalingslettelser vil inntas i kvartalsvis risikorapport. *Finanstilsynet legger til grunn at styret påser korrekt myndighetsrapportering.*

Det fremgår av ovenstående punkt om porteføljekvalitet/kredittrikonivå at av kredittforringende lån (trinn 3) på BM er det per 2. kvartal 2022 kun to engasjementer som ikke er i betalingsmislighold. Finanstilsynet stilte spørsmål ved bankens praksis for merking av mislighold, herunder om det i stor grad kun er *betalingsmislighold* som registreres og ikke andre tapsutsatte engasjement. Finanstilsynet merker seg at det i stor grad er betalingsmislighold som vektlegges og at styret vil be administrasjonen gjennomgå bankens praksis. *Finanstilsynet påpeker viktigheten av korrekt merking av mislighold og legger til grunn at styret påser at det blir innført kontroll med at relevante oppfølgingstiltak blir gjennomført.*

Trinn 1 og trinn 2

For engasjementer i trinn 1 og trinn 2 bruker banken Lokalbank-alliansens IFRS 9-modell i vurderingen av forventet kreditttap. Lokalbank-alliansen har levert egne estimater vedrørende PD og forventninger til fremtiden. Ekstern revisor viser i brev til at Eika Gruppen har engasjert Deloitte AS til å gjennomgå internkontrollen av PD- og LGD-modellene i tapsmodellen. [REDACTED]

[REDACTED] Finanstilsynet noterer av svarbrevet at bankene i Lokalbank-alliansen er i prosess med validering av risikomodellene som ligger til grunn for tapsberegningene og at valideringsrapport forventes fremlagt til styret i løpet av 1. kvartal 2023. *Finanstilsynet legger til grunn at styret påser at resultatet av valideringsrapporter hensyntas i bankens tapsmodell.*

Trinn 3

Det fremgår av retningslinjene for avsetning til dekning av tap på engasjementer at nedskrivninger i trinn 3 beregnes i IN-portalen, hvor beregnet tap neddiskonteres med effektiv rente. Det skal utarbeides tre scenarier, hvoretter scenariene skal sannsynlighetsvektes og neddiskonteres. I foreløpig tilsynsrapport viste Finanstilsynet til at gjennomgang av enkeltengasjementer viste

mangelfull dokumentasjonen av tapsberegningene, blant annet var det flere saker hvor tapsberegningen var gammel og manglet oppdatert dokumentasjon og vurdering av sikkerhetsverdi. Videre var det i flere saker kun benyttet ett scenario i form av forutsatt sikkerhetsverdi, og det var ikke foretatt neddiskontering. Finanstilsynet viste til at IFRS 9 i utgangspunktet krever at tapsberegningen skal reflektere et sannsynlighetsvektet beløp fremkommet ved å evaluere ulike utfall og at det forventes at banken ved måling av forventet kredittap generelt legger til grunn mer enn ett utfall. Når det er liten usikkerhet knyttet til tapsvurderingen og engasjementet er lite, kan bruk av bare ett scenario forsvares hvis forenklingen ikke medfører vesentlig avvik.

Finanstilsynet noterer at styret er kjent med at det ikke er blitt simulert ulike scenarioer i tilstrekkelig grad og at selv om det i hovedsak vurderes å være liten usikkerhet knyttet til tapsvurderingen og sånn sett vil være forsvarlig med bare ett scenario, ser styret at rutinene må bedres.

Generelt om tapsavsetninger, herunder forventninger om fremtiden

Finanstilsynet påpekte i foreløpig tilsynsrapport at det ikke fremkommer klart av tapsretningslinjen eller dokumentet "Overordnet beskrivelse av ECL-modellen i Lokalbank" hvordan forventninger om fremtiden hensyntas i modellene. I årsregnskapet for 2021 fremgår at tapsmodellen benytter en makrofaktor som skal hensynta forventninger til fremtiden og at bankens tilnærming til modellering av makroeffekter er basert på tre scenarioer som vektet. Makrofaktoren er etter dette beregnet til 1,28 for årene 2022 og 2023. Faktoren reduseres til 1,16 for 2024 og videre ned til 1,10 for 2025. Finanstilsynet viste til at vekting av nedsidescenario eller makrofaktor ikke er omtalt i 2. kvartalsrapporten for 2022 og oppfatter derfor at vekting og makrofaktor er uendret i forhold til årsslutt 2021. På bakgrunn av usikkerheten knyttet til krigen i Ukraina, kraftig prisvekst samt at Norges Bank har satt opp styringsrentene og varslet ytterligere renteøkninger for å få ned inflasjonen, hadde Finanstilsynet forventet at banken hadde foretatt en fornyet vurdering av makrofaktoren per utgangen av 2. kvartal 2022. Finanstilsynet merker seg av svarbrevet at vekting og makrofaktorer er endret siden årsslutt 2021 for å hensynta de påpekte usikkerhetsfaktorene, men at dette ikke er omtalt i 2. kvartalsrapporten. Finanstilsynet kan heller ikke se at banken har omtalt dette i 3. kvartalsrapporten og legger til grunn at styret påser at slik informasjon inntas i kommende rapportering.

Finanstilsynet viste i foreløpig tilsynsrapport til at foretatte tester av tapsberegningene med ny modell viser små endringer på totalnivå i Lokalbank-alliansen, men at det er forskyvninger fra PM til BM i form av økt tapsavsetning på BM og redusert tapsavsetning på PM. Det fremgår at enkelte banker vil kunne få noe utslag på tapsavsetningsnivå. Finanstilsynet stilte spørsmål om slike beregninger er gjennomført for Ørland Sparebank. Finanstilsynet noterer av svarbrevet at det er gjennomført analyser på banknivå. Finanstilsynet noterer at økning i tapsavsetning for BM i all hovedsak skyldes ett engasjement, og at dette skyldes en feil som nå er rettet opp.

3. OPERASJONELL RISIKO

3.1. Overgang til Lokalbank

Ørland Sparebank var en av ti banker som sa opp avtalen med Eika Gruppen og som inngikk et samarbeid kalt Lokalbank-alliansen fra oktober 2021. Finanstilsynet kommenterte i foreløpig tilsynsrapport at overgangen har medført endringer i bankens interne virksomhetsstyring, blant annet i prosesser, rutiner, systemer (herunder ny risikoklassifiseringsmodell), samarbeidsavtaler og utkontrakteringsavtaler. Finanstilsynet har også merket seg at banken har hatt utfordringer med enkelte leveranser fra SDC med gjentakende forsinkelser. Etter Finanstilsynets vurdering vil overgang til Lokalbank med påfølgende endringer i rutiner og prosesser kunne medføre forhøyet risiko for at det oppstår uønskede hendelser og operasjonelle feil. Finanstilsynet bemerket i foreløpig tilsynsrapport også at det kan ta noe tid før risikoen materialiserer seg.

[REDACTED]

[REDACTED] Styret peker videre på at, etter deres syn, så ligger hovedforskjellen etter migrering ut av Eika i at banken nå forholder seg direkte til IT-leverandøren SDC i stedet for via Eika Gruppen, som fungerte som et mellomledd. Styret kommenterer at banken gjennom denne endringen har et større eierskap til fagområdet og vurderer at dette tar ned bankens risiko, snarere enn at risikoen har økt. [REDACTED]

[REDACTED]

Finanstilsynet registrerer styrets kommentarer. Finanstilsynet vil likevel vise til at rapporten her illustrerer at den operasjonelle risikoen i banken har økt. Selv om svakheter og mangler knyttet til rutiner og prosesser som ikke er tilstrekkelig oppdatert, svakheter knyttet til risikoklassifisering og tapsvurderinger mv. ikke alene kan tilskrives alliansebytte, vil Finanstilsynet vise til at slike prosesser er krevende og legger beslag på både nøkkelkompetanse og ressurser over lengre tid. Selv om banken fortsatt benytter flere av de samme systemene som tidligere, mener Finanstilsynet at en betydelig omlegging av virksomheten gjennom nye allianser og samarbeidspartnere vil kunne medføre operasjonelle hendelser og tap som ikke nødvendigvis materialiserer seg før det har gått litt tid. Finanstilsynet vil foreta en fornyet vurdering av bankens operasjonelle risiko i forbindelse med risiko- og kapitalbehovsvurderingen senere i 2023 (SREP).

3.2. Hendelsesrapportering

I den foreløpige tilsynsrapporten viste Finanstilsynet til et lavt antall rapporterte hendelser. Finanstilsynet påpekte at hendelsesrapportering er et vesentlig element i styrets oppfølging av operasjonell risiko og at det bør være en lav terskel for rapportering av uønskede hendelser. Finanstilsynet registrerer fra styrets tilsvaret at banken har senket terskelen for bruk av hendelsesrapportering i 2022 og at justering av terskel for rapportering forventes å gi et høyere antall hendelser rapportert på årsbasis.

3.3. Nøkkelpersonrisiko

Finanstilsynet pekte i foreløpig tilsynsrapport på at banken etter Finanstilsynets vurdering er utsatt for høy nøkkelpersonrisiko. Dette følger naturlig av bankens profil som en lokal sparebank, men påvirkes også av flere utskiftninger i ledelsen de siste årene. Finanstilsynet registrerer at banken har ny administrerende banksjef, økonomisjef og kredittsjef i 2022.

4. LIKVIDITETSRISIKO

4.1. Vurdering av bankens likviditetsrisikonivå

4.1.1. Likviditetsbuffer

Finanstilsynet viste i foreløpig tilsynsrapport til at Ørland Sparebank etterlever minstekravet til likviditetsreserven, LCR.⁷ Det er viktig at banken har tilstrekkelige likviditet for å tåle perioder med begrenset tilgang på ny finansiering. LCR måler størrelsen på foretakets likvide aktiva i forhold til netto likviditetsutgang i løpet av 30 dager i en stressituasjon.

[Redacted]
[Redacted] Banken beregner likviditeten i en stresstest der det brukes tre scenarier, der ett reflekterer en stor krise i banken, ett reflekterer en stor krise i markedet (systemkrise) og ett reflekterer stor krise både i banken og markedet. Stresstestene viser at banken vil være i stand til å kunne klare minimum 12 måneder uten ny ekstern finansiering i alle tre scenarioene, gitt at det settes inn beredskapstiltak som inkluderer overføringer til boligkredittforetak, realisering av likvide eiendeler og nye innskudd. Det kan stilles spørsmål om styrets krav "uten ny ekstern finansiering" etterleves dersom "nye innskudd" og "overføring til boligkredittforetak" legges til grunn. Finanstilsynet ba i foreløpig tilsynsrapport styret vurdere om avtalen med Verd Boligkreditt faktisk ivaretar muligheten til å overføre finansiering. Finanstilsynet noterer seg fra styrets tilsvarende at banken er i prosess med ny metodikk for stresstesting av likviditetsrisiko, der banken sammen med Verd Boligkreditt vil foreta en vurdering av hensiktsmessig beløpsstørrelse.

4.1.2. Finansieringens langsiktighet og diversifisering

Finanstilsynet viste i foreløpig tilsynsrapport til at banken etterlever minstekravet til stabil finansiering (NFSR) på 100 prosent.⁸ NFSR sier hvor stor summen av de poster som "gir stabil finansiering" (summen av egenkapital og gjeld) er i forhold til summen av de poster, på og utenfor balansen, som "krever stabil finansiering" (utlån, osv).

[Redacted]

Finanstilsynet har merket seg at for å øke innskuddsdekningen har banken i flere år brukt den digitale markedsplassen Fixrate, der banker kan hente inn innskudd fra bedrifter. Fixrate gir banken en supplerende tilgang til innskudd, men disse er av mer kortsiktig og mulig flyktig natur enn ordinære kundeinnskudd.

⁷ CRR/CRD IV-forskriften § 2 andre ledd nr. 2 og § 11.

⁸ CRR/CRD IV-forskriften § 2 første ledd bokstav g som gjennomfører forordningen 2019/878.

Bankens relativt lave innskuddsdekning påvirker mulighetene for vekst som er konservativt finansiert. Finanstilsynet registrerer fra tilsvaret at styret er bevisst på at bankens innskuddsdekning er lav i forhold til sammenlignbare banker, og at styret ser på alternative innskuddsordninger. Finanstilsynet viser til urolige markedsforhold i første kvartal 2023 og understreker viktigheten av stabil finansiering.

Finanstilsynet viste i foreløpig tilsynsrapport til at bankens markedsfinansiering ved utgangen av 2. kvartal 2022 utgjorde om lag 22 prosent av bankens forvaltningskapital, som er høyere enn gjennomsnittet for sammenlignbare banker. Økte kredittspreader og finansieringskostnader følger av usikkerhet knyttet til makrosituasjonen, men også av markedsaktørenes vurderinger av den enkelte utsteder. Finanstilsynet understreker betydningen god soliditet og robust finansieringsstruktur har for å opprettholde nødvendig tillit i verdipapirmarkedet.

Finanstilsynet merker seg at det er styrets oppfatning at banken har en forsvarlig forfallsstruktur.

4.2. Styring og kontroll av likviditetsrisiko

CRR/CRD IV-forskriften fastsetter i § 12 at styret minst en gang i året skal vurdere strategien og etterlevelsen av denne. Styrets vurdering og konklusjon skal fremgå av styreprotokollen.

Finanstilsynet forventer at styret vurderer og reviderer bankens likviditetspolicy og størrelsen på likviditetsrammene minst en gang i året.

5. MARKEDSRISIKO

5.1. Eksponering

5.1.1. Aksjer

Banken hadde per 2. kvartal 2022 ingen eksponering mot aksjerisiko, med unntak av strategiske plasseringer som vedtas av styret. Disse plasseringene hadde per 2. kvartal 2022 en totalverdi på 82 millioner kroner, inkludert en eksponering mot Verd Boligkredittforetak på 28 millioner kroner, Frende Holding (18 millioner kroner) og Brage Finans (17 millioner kroner).

5.1.2. Obligasjoner

Banken har en portefølje med relativt lav kredittspreadsrisiko som benyttes til å dekke likviditetskravene under LCR. Banken har også en likviditetsportefølje som benyttes til å dekke likviditetsbehovet utover 30 dager (LCR-stresset). Denne porteføljen er investert i rentepapirer med høyere risiko og høyere forventet avkastning. Bankens samlede obligasjonsportefølje var per 2. kvartal 2022 på 392 millioner kroner.

5.2. Styring og kontroll av markedsrisiko

Etter CRR/CRD IV-forskriften § 36 skal retningslinjer og rutiner for styring og kontroll av risiko omfatte blant annet markedsrisiko og renterisiko i portefølje for annen virksomhet enn handelsportefølje (renterisiko i bankporteføljen).

Videre har Finanstilsynet merket seg styrets beslutning om at banken ikke kan investere i aksjer, med unntak av strategiske plasseringer, og at banken skal ha svært begrenset valutarisiko.

Finanstilsynet merker seg at styret ville avvente eventuelle tiltak til ny policy for markedsrisiko var på plass. Finanstilsynet peker på at rammeoverskridelser er nyttig informasjon til styret som indikerer at risikoen kan være høyere enn styrets risikoappetitt tilsier, og at overskridelser bør adresseres og håndteres så snart som mulig etter at de er oppstått.

I den foreløpige tilsynsrapporten påpekte Finanstilsynet at renteendringer påvirker store deler av bankenes balanser og også store deler av bankenes inntjening. Finanstilsynet viste til at norske banker skal følge retningslinjene for renterisiko i bankboken, gitt i

EBA GL 2018-02 og merket seg at Ørland Sparebank ikke analyserer renterisikoen på resultatet og at banken kun har en svært forenklet analyse av tapsrisikoen som følge av parallellskift i rentekurven. Etter Finanstilsynets vurdering reflekterer antagelig ikke bankens analyser den reelle renterisikoen i banken. Finanstilsynet pekte på at banken også bør innføre analyser av renterisikoen på resultatet med andre rentescenarier som vurderes som sannsynlige. Finanstilsynet noterer seg fra styrets tilsvarende at banken er i prosess for å utarbeide ny beregningsmetodikk som ivaretar en bedre analyse av renterisikoen.

Finanstilsynet understreker viktigheten av at banken foretar en grundig analyse av renterisikoen i banken både mht. inntjening og egenkapitaleffekt, og setter rammer for risikoen som er tilpasset bankens virksomhet.

6. VURDERING AV PÅLEGG OM HØYERE ANSVARLIG KAPITAL

Når et foretak ikke oppfyller kravene til forsvarlig virksomhetsstyring, jf. finansforetaksloven § 13-5 første ledd, og når et foretak ikke har en ansvarlig kapital som er forsvarlig ut fra risikoen ved, og omfanget av den virksomheten foretaket driver, jf. finansforetaksloven § 13-6 første ledd, gir det Finanstilsynet grunnlag for å fastsette et høyere kapitalkrav og be foretaket rette på forhold i strid med lovbestemmelser mv., jf. også finansforetaksloven § 13-6 samt finanstilsynsloven § 4.

6.1 Finanstilsynets forhåndsvarsel om pålegg om forhøyet kapitalkrav

I foreløpig tilsynsrapport, jf. punkt 8, viste Finanstilsynet til at bankens kapitaldekning er svekket med 3,0 prosentpoeng siste 18 månedene (frem til juni 2022), og at bankens offensive vekststrategi kan medføre en ytterligere svekkelse av kapitaldekningen på kort tid. Finanstilsynet pekte på at styret åpner for å aktivt øke bankens posisjon utenfor bankens primære markedsområder, som etter Finanstilsynets vurdering vil kunne øke risikoen betydelig. Finanstilsynet reiste dessuten spørsmål om banken har kapasitet og ressursgrunnlag for veksten som er lagt til grunn i strategiplanen, og om det er tilstrekkelig forsvarlig at en stor del av utlånsveksten på BM-området forutsettes å skje utenfor bankens primære markedsområde, jf. finansforetaksloven § 13-5.

Finanstilsynet vurderte også at det er betydelige svakheter i bankens interne virksomhetsstyring og påpekte forhold som skaper usikkerhet om tapsavsetningene er tilstrekkelige.

Finanstilsynet viste til at banken i ICAAP verken hadde lagt til grunn kapitalbehov i pilar 2 for utlånsvekst eller økt risiko som følge av syndikatlån og risikotaking utenfor bankens kjerneområde, eller risiko knyttet til prising. Finanstilsynet vurderte at bankens egen vurdering av risiko og kapitalbehov ikke i tilstrekkelig grad tar høyde for den planlagte utlånsveksten eller risikoen som følger av

Finanstilsynet varslet på bakgrunn av dette banken om at det vurderte å fatte pålegg om å ha et forhøyet minstekrav til ansvarlig kapital (pilar 2-krav) pålydende 3,1 prosent, jf. finansforetaksloven § 14-6 tredje ledd bokstav b og finanstilsynsloven § 4 nr. 4.

6.3 Styrets kommentarer til Finanstilsynets forhåndsvarsel

Finanstilsynet registrerer at styret ber om "å få tilsendt beregningsmetodikk og dokumentasjon for forhøyet kapitalkrav, slik at styret kan iverksette risikoreduserende tiltak". Utover dette har ikke styret merknader til Finanstilsynets forhåndsvarsel, men har svart på de punktene i tilsynsrapporten som danner grunnlaget for forhåndsvarselet.

Det fremgår av svarbrevet at styret vil redusere bankens vekstmål i strategiperioden til 6 prosent for PM og 10 prosent for BM, [REDACTED]

Når det gjelder svakheter knyttet til bankens interne virksomhetsstyring, samt usikkerhet knyttet til bankens tapsvurderinger og styrets kommentarer til disse, vises det til punkt 2.1 og 2.2 i denne rapporten. I svarbrevet opplyses det at styret vil revurdere definisjonen av risikotoleranse ved neste revisjon av kredittpolicy, påse at rammer er tydelig definert, [REDACTED]

[REDACTED] Styret har også bekreftet at bankens kreditthåndbok og bevilgningsreglement vil gjennomgås og forbedres i tråd med Finanstilsynets merknader til krav om egenkapital, forhåndssalg, utleiegrad og vurdering av leietakerrisiko i eiendomsprosjekter, samt håndtering av avvik fra bankens retningslinjer.

Styret har bedt administrasjonen om en gjennomgang av risikoklassifiseringsmodellene ved fremleggelse av resultat fra årlig modellvalidering. Videre opplyses det at styret vil følge opp betalingslettelser for å sikre en korrekt praksis og etterlevelse fremover, og at betalingslettelser heretter vil bli rapportert til styret. Ved utgangen av 2022 var bankens samlede tapsavsetningsgrad omtrent på nivå med referansegruppen, og styret mener tapsavsetningene gir en konservativ vurdering av forventet tap. Styret vil også be administrasjonen utarbeide tydeligere handlingsplaner for misligholdte engasjementer.

Finanstilsynet mottok revidert ICAAP 28. april 2023. I revidert ICAAP har styret blant annet vurdert kapitalbehov knyttet til svakheter i styring og kontroll, høy utlånsvekst og porteføljekvalitet på nytt, [REDACTED]

6.3 Finanstilsynets vurdering

[REDACTED] Banken har fortsatt syndikerte lån i balansen. Finanstilsynet vurderer at bankens strategiske satsning på BM-lån utenfor sitt geografiske kjerneområde bidrar til

økt risiko ved at banken ikke har tilstrekkelig god kunnskap om kundens virksomhet og lokale risikofaktorer. Finanstilsynet har også merket seg at Ørland Sparebank har hatt betydelig høyere utlånsvekst de siste to årene enn sammenliknbare banker. Ved utgangen av 2020 hadde banken eksponering mot bedriftsmarkedet tilsvarende 513 millioner kroner, mens eksponeringen hadde økt til 837 millioner kroner ved utgangen av 2022, som tilsvarer en vekst på over 60 prosent i løpet av to år. Finanstilsynet vurderer at en så høy utlånsvekst kan medføre en betydelig risiko for negativ seleksjon som banken ikke har hensyntatt i sin egen vurdering av kapitalbehov. Styret har imidlertid hensyntatt risiko knyttet til den høye utlånsveksten i revidert ICAAP, og lagt til grunn en lavere utlånsvekst i perioden 2023-2024. Styret har også vurdert risiko og kapitalbehov i pilar 2 for utlånsvekst i samsvar med Finanstilsynets metodikk i rundskriv 3/2022. Finanstilsynet har imidlertid merket seg at banken i kapitalplanen legger til grunn en vekst som er høyere enn det styret forespeiler i sitt svar på foreløpig tilsynsrapport.

Finanstilsynet har i tillegg påpekt en rekke svakheter ved bankens systemer for styring og kontroll, særlig knyttet til bankens kredittretningslinjer og kredittpraksis. Banken har i lengre tid manglet oppdaterte retningslinjer på kredittområdet. Finanstilsynet vurderer også at styret ikke har stilt tilfredsstillende krav til bankens utlånsvirksomhet, særlig på BM. Selv om finansiering av eiendom utgjør det største segmentet i bankens utlånsportefølje til bedriftsmarkedet, har det ikke vært stilt krav om forhåndssalg, utleiegrad eller vurdering av leietakerrisiko i eiendomsprosjekter. Det stilles heller ikke krav til egenkapital. Selv om slike krav fremover vil bli innarbeidet i kredittåndboken mener Finanstilsynet at manglende krav til lån som allerede er innvilget kan føre til negativ risikoutvikling i bankens portefølje som ikke er hensyntatt i bankens egen vurdering av kapitalbehov. Banken har heller ikke systematisk identifisert og fulgt opp avvik fra gjeldende retningslinjer. Finanstilsynet har imidlertid merket seg at styret har iverksatt tiltak for å tydeliggjøre bevilgningskriterier i bankens kredittretningslinjer og at styret har lagt til grunn at banken har kapitalbehov i pilar 2 som følge av svakheter knyttet til styring og kontroll av kredittrisiko.

Selv om styret mener bankens tapsavsetninger gir en konservativ vurdering av forventet tap, er det Finanstilsynets vurdering at det er betydelig usikkerhet knyttet til bankens praksis for tapsvurderinger. Finanstilsynet viser til punkt 2.2 hvor det reises spørsmål om bankens risikoklassifiseringsmodell gir en for lav PD, samt svakheter i bankens praksis knyttet til merking av betalingslettelser og identifisering av mislighold. Videre viser Finanstilsynet til mangelfull dokumentasjonen av bankens tapsberegninger, herunder dokumentasjon og vurdering av sikkerhetsverdier.

Finanstilsynet mener at det, basert på ovenstående vurderinger, fortsatt er grunnlag for å pålegge banken et forhøyet kapitalkrav. Selv om styret i sitt svar på foreløpig rapport viser til flere konkrete tiltak for å forbedre styring og kontroll med bankens virksomhet, vil det ta tid før risikoreduserende tiltak får effekt på risikoen i bankens portefølje. Det er også avgjørende at styret påser at planlagte tiltak gjennomføres og at bankens praksis utøves i tråd med rutiner og retningslinjer.

Finanstilsynet vurderer fortsatt at styrets strategiske valg og risikoappetitt gjenspeiler en høyere risiko enn det banken selv har lagt til grunn i vurdering av risiko og kapitalbehov i ICAAP.

Finanstilsynet opprettholder etter dette vurderingen fra foreløpig rapport om at det er særskilte risikoer som innebærer et økt kapitalbehov. Finanstilsynet har kommet til at banken skal ha et forhøyet kapitalkrav tilsvarende 3,1 prosent av beregningsgrunnlaget i pilar 2. Det forhøyede kravet

skal oppfylles med ren kjernekapital og kommer i tillegg til gjeldende minste- og bufferkrav. Kravet vil gjelde inntil Finanstilsynet har foretatt en ny SREP-vurdering og fattet nytt pilar 2-vedtak.

ICAAP mottatt 28. april 2023 omtaler ikke planer om eventuell fremtidig innhenting av egenkapital, fondsobligasjonskapital, eller ansvarlig lån. Finanstilsynet forventer at styret vurderer aktuelle tiltak for å styrke soliditeten i lys av det forhøyede kapitalkravet.

7. FINANSTILSYNETS VEDTAK

Med denne bakgrunn har Finanstilsynet, med hjemmel i finansforetaksloven § 13-6 syvende ledd, fattet følgende vedtak om høyere kapitalkrav for Ørland Sparebank:

Ørland Sparebank skal ha et forhøyet kapitalkrav (pilar 2-krav) som utgjør 3,1 prosent av det konsoliderte beregningsgrunnlaget etter finansforetaksloven § 14-2. Kravet dekker risikoer foretaket er utsatt for og som ikke, eller bare delvis, er dekket av de generelle kapitalkravene (pilar 1). Pilar 2-kravet er et minstekrav og skal oppfylles med ren kjernekapital.

Foretaket skal ha en samlet buffer ut over minstekravet bestående av ren kjernekapital, for å dekke summen av de til enhver tid gjeldende bufferkrav i pilar 1, jf. finansforetaksloven § 14-3.

Finanstilsynet gjør for øvrig oppmerksom på at ved manglende etterlevelse av minste- og bufferkravene til kapital inntreffer de automatiske disponeringsrestriksjonene, jf. finansforetaksloven § 14-3 femte ledd. Foretaket kan da ikke uten samtykke fra Finanstilsynet utbetale utbytte eller bonus til ansatte.

Disse vedtakene kan påklages innen tre uker etter at vedtaket er mottatt. Klage sendes Finanstilsynet. Klageinstans er Finansdepartementet. Forvaltningsloven §§ 18 og 19 om partenes adgang til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter, gjelder.

8. VIDERE PROSESS

Finanstilsynet ber om at banken **innen 31. august 2023** ettersender følgende:

- oppdatert strategiplan
- kopi av protokoll fra styremøtet hvor tilsynsrapporten behandles
- statusoppdatering på bankens arbeid med markedsfinansiering og alternative innskuddsordninger
- rapport fra prosjektet knyttet til validering av bankens risikomodeller og estimering av opprinnelig PD for BM tilbake i tid

Finanstilsynet ber også om en oversikt som viser alle planlagte tiltak og handlinger styret viser til i sitt tilsvarende foreløpig tilsynsrapport, med kort beskrivelse, hvem som er ansvarlig for gjennomføring, samt tidsplan og status for det enkelte tiltak. Finanstilsynet ber om at oversikten også omfatter de tiltak og vurderinger Finanstilsynet har lagt til grunn eller bedt styret gjennomføre. Oversikten bes oversendt innen 31. august 2023. En oppdatert tiltaksplan med status per 31. desember 2023 bes oversendt innen 15. januar 2024.

Finanstilsynet ber banken sende kopi av denne tilsynsrapporten til foretakets valgte revisor.

For Finanstilsynet

May Camilla Bruun-Kallum
seksjonssjef

Hans-Jakob Lothe
seniorrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevne signaturer.